

2020-11-18 – Tyskland i Afrika

Heimdall-vänner,

Här den andra texten i den i söndags aviserade **Ingmar Karlsson**-trilogin, *Tyskland i Afrika*. Bl a framgår att Ingmar själv besökt det Tyska Sydvästafrika, som sedan 30 år heter Namibia, inkl Swakopmund på den namibiska atlantkusten, där enorma sanddyner och makalösa moln av flamingos förgyller den exotiska tillvaron liksom - enligt uppgift i varje fall i Namibia - världens allra äldsta levande företeelse, en agaveliknande kaktus en kort sträcka inåt landet från den skräckinjagande Skelettkusten.

Håll till godo!

Frank

Ordf

Tyskland i Afrika

När engelsmän och fransmän under 1800-talets andra hälft skaffade sig nya marknader och billiga råvaror genom att erövra kolonier över hela världen, tvekade den tyske järnkanslern **Otto von Bismarck** [1815-1898] länge inför tanken på liknande äventyr. Efter att 1871 ha besekrat Frankrike och grundat det andra tyska riket inriktades hans politik i stället på att säkra detta och bevara den politiska stabiliteten i Europa.

En befolkningsexplosion, växande arbetslöshet och en utvandring till USA, som i början av 1880-talet uppgick till 200 000 personer om året, ledde emellertid till att slagordet *Även Tyskland behöver kolonier* växte i styrka.

En första början togs i maj 1883, då fem tyska sjömän lyckades ta sig i land på Namib-öknens otillgängliga kust i Sydvästafrika, plantera den tyska flaggan och mot 200 gevär och 100 pund byta till sig mark från en lokal hövding. I april året därpå ställdes denna lilla kustremsa under tyska rikets beskydd.

Grunden var därmed lagd för den korta tyska kolonialhistorien som fick sin fortsättning, när den tyska flaggan under kanonsalut och hurrarop för **kejsar Wilhelm I** [1797-1888] i juli samma år hissades i Togo och Kamerun i

Västafrika. I februari 1885 blev Kilimanjaro Tysklands högsta berg, när Tyska Wituland upprättades.

Planerna på att utvidga detta område till ett tyskt Östafrika kolliderade emellertid med brittiska intressen i Tanganyika, våra dagars Tanzania, vilket ledde till en uppgörelse med Storbritannien, som bl a innebar att den av Tyskland kontrollerade kryddön Zanzibar byttes mot klippön Helgoland i Nordsjön.

1898 blev ett område på Shandonghalvön i Kina tyskt på 99 år och kring sekelskiftet kröntes det tyska kolonialbygget med att söderhavsparadiset Samoa, nordvästra Nya Guinea och ett antal småöar i västra Stilla havet (Bismarck-arkipelagen) blev tyska kolonier.

I Sydvästafrika mötte de tyska kolonisatörerna en stark opposition från två stammar, herero och namaqua, som livnärde sig på boskapsskötsel och fruktade att bli undanträngda från sina betesmarker av vita farmare. I januari 1904 överfölls omkring 150 av dessa och stacks ned. I juni anlände generalen **Lothar von Trotha** [1848-1920] från Tyskland och besegrade med sina trupper de upproriskas huvudstyrka i ett slag norr om huvudstaden Windhoek. Ett försök att omringa och tillintetgöra återstoden av hererofolket misslyckades och von Trotha utfärdade en order om att alla skulle dödas.

Kampen var emellertid inte avgjord. Ett gerillakrig spred sig till andra delar av kolonin. Ytterligare ett sextiotal tyska farmare mördades och oroligheterna fortsatte ända till april 1907, när de upproriska gav upp. Många trängdes då ut i Kalahariöknen och dog av svält och av vatten från förgiftade brunnar.

När detta krig, som betecknas som 1900-talets första folkmord, bröt ut beräknas herero-stammen ha uppgått till 100 000 individer. Efter kriget fanns färre än 20 000 kvar. Bland namaqua dog omkring hälften eller 10 000.

Med första världskriget gick både kejsardömet och drömmen om ett världsomspännande tyskt imperium i kras. De tyska kolonierna blev mandat, som skulle förvaltas av segrarmakterna i Nationernas förbunds regi. Sydvästafrika hamnade under sydafrikanskt förvaltarskap. Av de 19 000 vita invånarna var då 15 000 tyskar. Hälften av dessa deporterades. En viss tysk återinvandring ägde rum efter det andra världskriget, när Sydvästafrika inkorporerades med Sydafrika, och många av dem fann sig väl tillrätta i det apartheidsystem som präglade politiken.

Efter detta systems fall blev Sydvästafrika under namnet Namibia som sista land i Afrika självständigt i mars 1990. Den tyska befolkningen stannade i stor utsträckning kvar och uppgår i dag [2014] till omkring 25 000, dvs en tredjedel

av landets vita befolkning och två procent av hela landets befolkning. De har sin egen dagstidning, *Allgemeine Nachrichten*, och tyska är ett av de officiella språken. Huvudstaden Windhoek [på 1 700 meters höjd över havet] och framför allt kuststäderna Walvis Bay, Lüderitz och Swakopmund har en omisskännlig tysk karaktär.

Huvudgatorna hette före självständigheten Göringstrasse efter den förste guvernören **Heinrich Göring** [1838-1913], vars son **Hermann** [1893-1946] gått till historien av andra anledningar. I anslutning till självständigheten ändrades namnen till Sam Nujoma Avenue efter befrielseörelsen SWAPO ledare och det självständiga Namibias förste president, **Samuel Shafishuna Nujoma** [f 1929], men under ett besök i Swakopmund nyligen kunde jag besöka Bismarck-Apotheke och beställa äkta tyska rätter som Eisbein och Surbraten på restauranger med namn som Thüringerhof eller Fürstenhof.

Ingenstans har det tyska språket heller klingat vackrare och renare i mina öron än det som talades på muséet och i den tyska bokhandeln i Swakopmund.

Ingmar Karlsson